

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKO IŠLAIKYMO IŠMOKŲ ĮSTATYMO NR. X-987
6 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai.

Viena iš pagrindinių priežasčių - vaikų skurdo rizikos mažinimas. Valstybės duomenų agentūros statistiniais duomenimis 2023 m. daugiau nei 77 tūkst. nuolatinių Lietuvos gyventojų gyvena absoliučiam skurde (2022 m. 106 tūkst.), o tai, remiantis tos pačios agentūros paskaičiavimu, reiškia, kad šeima (du suaugę ir du vaikai) per mėnesį dalinasi apie 743 Eur. Skurdo rizikos lygyje gyvena kas penktas Lietuvos gyventojas. O vaikų iki 18 metų skurdo rizikos lygis 2023 m. sudaro 17 proc. (prieš metus buvo 17,8 proc.). Neatsižvelgiant į tai, kad statistiniai skaičiai šiek tiek gerėja, Valstybė turėtų daugiau dėti pastangų prisidedant prie skurdo rizikos mažinimo, o ypač atliepiant vaikų poreikių užtikrinimą nepilnose (išsituokusiose) šeimose. Daugiau kaip pusė išsituokusių porų turi vaikų iki 18 metų amžiaus. Dažniausiai skiriantis yra priteisiami (vienam iš tėvų) alimentai. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra nurodęs, kad rekomenduotinas minimalus išlaikymo (alimentų) dydis vienam vaikui iš abiejų tėvų turėtų būti ne mažesnis kaip minimali mėnesinė alga į rankas, (nuo 2024 m. sausio 1 d. minimali mėnesinė alga į rankas 709 Eur), o tai sudarytų po 354,5 Eur iš kiekvieno tėvo. Tačiau vaikų iki 18 metų amžiaus likusių su vienu iš tėvų poreikių užtikrinimas tampa sudėtingu, jei yra nemokami priteisti alimentai. Tokiu atveju vienas iš tėvų, su kuriuo gyvena vaikas (vaikai) turi galimybę kreiptis į Vaikų išlaikymo fondą (jei iki tol buvo atlikti visi procedūriniai procesai: kreiptasi į antstolius ir t.t.). Vadovaujantis dabar galiojančiu LR vaiko išlaikymo išmokų įstatymu vaikų išlaikymo išmoka vienam vaikui per mėnesį negali būti didesnė negu 1,8 bazinės socialinės išmokos dydžio. Nuo 2024 m. sausio 1 d. tai sudaro 99 Eur per mėnesį. Kadangi Valstybė prisiima pareigą mokėti vaikui tėvų nemokamą išlaikymą su teise sumokėtas išmokas regresu tvarka išieškoti iš skolininko ir atsižvelgiant į tai, kad Aukščiausiasis Teismas rekomenduoja skirti alimentus, kuriuos sudarytų nemažesnė suma kaip minimali alga į rankas, (bet jos tyčia ar dėl kitų neaiškių priežasčių tėvas (motina) nemoka), o vaiko poreikius reikia tenkinti kiekvieną dieną, siūlyčiau kelti įstatyme numatytą bazinį socialinės išmokos dydį iki 3,2 ir taip prisidėti nors su pusė minimalaus išlaikymo alimentų priteistų vienam iš tėvų dydžiu. Tai sudarytų 176 Eur per mėnesį, manau, kad tai būtų ženklėsnis Valstybės prisidėjimas prie vaikų skurdo mažinimo bei jo poreikių užtikrinimo. Galimai tai paskatintų ir pačius tėvus nesislapstyti nuo priteistų alimentų mokėjimo ir taip nelikti skolingam Valstybei. SODROS duomenimis apie 19000 asmenų per mėnesį gauna Vaiko išlaikymo išmokas

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymo projektą parengė Seimo narė Orinta Leiputė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptariamais teisiniais santykiais.

Šiuo metu vaikų išlaikymo išmoka vienam vaikui per mėnesį negali būti didesnė negu 1,8 bazinės socialinės išmokos dydžio, galiojusio mėnesį, už kurį mokama išmoka.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Projektu siūloma padidinti vaiko išlaikymo bazinį dydį pririštą prie socialinės išmokos dydžio, taip Valstybei labiau prisidedant prie vaiko skurdo rizikos mažinimo.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Teisinio reguliavimo poveikio vertinimo nebuvo atlikta.

6. Galima priimtų įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimtas įstatymo projektas gali turėti teigiamą įtaką kovojant su tėvais vengiančiais mokėti tesimo priskirtus alimentus. Auganti skola Valstybei gali pajtakoti geranoriškiau mokėti alimentus.

7. Galima priimtų įstatymų įgyvendinimo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymo projektas neturės įtakos verslui ir jo plėtrai.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Įstatymo inkorporavimui į teisinę sistemą kitų teisės aktų priimti ar keisti nereikės.

10. Įstatymų projektų atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, sąvokų ir terminų įvertinimas.

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus.

11. Įstatymų projektų atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Įstatymams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai.

Įstatymui įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti.

Preliminariais skaičiavimais iš Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai skirtų valstybės biudžeto asignavimų prireiktų 3344000 Eur per mėnesį.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymų projekto rengimo metu specialistų vertinimų ar išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminių Įstatymo projekto žodžių įtraukti nereikia.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.